

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૮૦૬૪/૨૦૨૨

મંજૂરી અને સહી માટે :

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિર્જર એસ. દેસાઈ

=====

|                       |     |     |
|-----------------------|-----|-----|
| રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર | હા. | ના. |
|                       | હા. |     |

=====

હિતેશ જીવાભાઈ ચૌધરી

વિરુદ્ધ

સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કરણ શાહ અને શ્રી જીત પી પટેલ.

સામાવાળાઓ માટે એજીપી શ્રી સંજય ઉધવાણી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિર્ઝર એસ. દેસાઈ

તારીખ: ૦૫/૦૨/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. પક્ષકારોની સંમતિથી, આજ રોજ અંતિમ નિકાલ માટે બાબત હાથ ધરવામાં આવેલ છે. આથી, રૂલ. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર સામાવાળાઓ વતી રૂલની નોટિસની સર્વિસ જતી કરે છે.

૨. આ અરજી દ્વારા, અરજદારે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૫.૨.૨૦૨૨ ના સેવા સમાપ્તિના હુકમને પડકાર્યો છે અને તારીખ ૫.૨.૨૦૨૨ ના હુકમના અનુસંધાને તમામ પરિણામી અને ત્યારપછીના હુકમોને રદ અને બાતલ કરવા અરજ કરેલ છે અને સામાવાળાઓને તમામ પરિણામી લાભો સાથે જુનિયર ક્લાર્ક વર્ગ-૩ ના પદ પર અરજદારને પુનઃસ્થાપિત કરવા

માટે નિર્દેશ આપવા અરજ કરેલ છે, કારણ કે અરજદારના જણાવ્યા મુજબ સેવા સમાપ્તિનો હુકમ કલંકરૂપ છે.

૩. વિદ્વાન વકીલ શ્રી જીત પટેલ દ્વારા જણાવ્યા મુજબ હકીકતો નીચે મુજબ છે :-

૩.૧ અરજદારની નિમણૂક ૫ વર્ષના સમયગાળા માટે રૂ. ૧૯,૯૫૦/- ના ફિક્સ પગાર પર જુનિયર કલાર્ક વર્ગ-૩ ના પદ પર ૨૫.૫.૨૦૧૮ ના રોજ કરવામાં આવી હતી. અરજદાર ૨૫.૫.૨૦૧૮ ના રોજ સેવામાં જોડાયા અને ત્યારબાદ, પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ ની કલમો ૭ અને ૧૩(૧) (બી) હેઠળ ૧૯.૧.૨૦૨૨ ના રોજ અરજદાર સામે એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી હતી. તેના અનુસંધાને, અરજદારની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને જામીન પણ મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. એફઆઈઆર નોંધવાના ધ્યાનમાં રાખીને, સીધો જ તારીખ ૫.૨.૨૦૨૨ નો સેવા સમાપ્તિનો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો જેના દ્વારા એફઆઈઆરની નોંધણી વિશેની વિગતો વિસ્તૃત રીતે જણાવીને, અરજદારની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. આથી વર્તમાન અરજી.

જ. અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી જીત પટેલે સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૨૨૫૮૮/૨૦૨૨ અને સંલગ્ન બાબતોમાં રાકેશકુમાર ભૂર્સિંગભાઈ કટારા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના કેસમાં આ કોર્ટના તારીખ ૦૪-૧૦.૧૨.૨૦૨૪ ના તાજેતરના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે તે અરજદારોની અરજીઓ મંજૂર કરતી વખતે, આ કોર્ટે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૫૯૬/૨૦૧૯ માં પસાર કરાયેલા સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિરુદ્ધ ચેતન જયંતિલાલ રાજગોરના તારીખ ૨૪.૦૭.૨૦૨૦ ના ચુકાદાથી માંડીને સ્વાતિ પ્રિયદર્શિની વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ મધ્યપ્રદેશ અને અન્ય (૨૦૨૪ એસસીસી ઓનલાઈન એસસી ૨૧૩૯) ના કેસમાં નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટના તાજેતરના ચુકાદા સહિતના અન્ય ચુકાદાઓને વિસ્તૃત રીતે ધ્યાનમાં લીધા છે અને તેથી, વર્તમાન કેસ ઉપરોક્ત ચુકાદા દ્વારા સંપૂર્ણ રીતે આવરી લેવામાં આવ્યો છે અને તેથી, અરજદારનો સેવા સમાપ્તિનો હુકમ કાયદાની દૃષ્ટિએ ખરાબ છે અને તેને રદ અને બાતલ થવો જોઈએ અને અરજદારને તેમના મૂળ પદ પર પુનઃસ્થાપિત કરવા જરૂરી છે.

પ. સામાવાળા - રાજ્ય તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એજીપી શ્રી સંજય ઉધવાણીએ સામાવાળા નં. ૨ વતી એફિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાય રેકૉર્ડ પર રજૂ કરેલ છે. તેને રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવે છે. સદર એફિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાયના આધારે, તેમણે અરજીનો સખત વિરોધ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર ગેરવર્તણૂકમાં સંડોવાયેલા જણાયા હતા જે તેમને આગળ કોઈપણ

સેવા કરવા માટે અયોગ્ય ઠેરવશે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ હેઠળના ગુના માટે વર્તમાન અરજદાર સામે એફઆઈઆર નોંધવાના ધ્યાનમાં રાખીને, વર્તમાન અરજદારની સેવાઓ યોગ્ય રીતે સમાપ્ત કરવામાં આવી છે. વિદ્વાન એજીપીએ એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશ્યલ લીવ પિટિશનો પડતર છે જેમાં નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટે સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિરુદ્ધ હિરલબેન નવીનચંદ્ર ધોળકિયાના કેસમાં સ્પેશ્યલ લીવ પિટિશન સિવિલ (ડાયરી) નં. ૩૭૮૩૫/૨૦૨૪ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૭.૦૮.૨૦૨૪ ના વચગાળાના હુકમ દ્વારા આ કોર્ટના વાદગ્રસ્ત હુકમ પર મનાઈહુકમ ફરમાવ્યો છે. તેવી જ રીતે, નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટે ધી સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિરુદ્ધ આશિષભાઈ ચંદ્રકાંતભાઈ સોલંકીના કેસમાં સ્પેશ્યલ લીવ પિટિશન (સિવિલ) નં. ૨૩૬૯૮/૨૦૨૨ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૪.૧૨.૨૦૨૩ ના વચગાળાના હુકમ દ્વારા આ કોર્ટના વાદગ્રસ્ત હુકમ પર મનાઈહુકમ ફરમાવ્યો છે જેના દ્વારા આ કોર્ટ દ્વારા કલંકરૂપ સેવા સમાપ્તિનો હુકમ રદ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, તેમણે આ અરજી કાઢી નાખવા અરજ કરી હતી.

૫.૧ તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે સત્તામંડળે સરકારી ઠરાવ તારીખ ૧૬.૦૨.૨૦૦૬ સાથે વાંચતા સરકારી ઠરાવ તારીખ ૨૦.૧૦.૨૦૧૫ અને સરકારી ઠરાવ તારીખ ૨૮.૦૩.૨૦૧૬ ને ધ્યાનમાં લીધા છે અને ઉપરોક્ત સરકારી ઠરાવોની જોગવાઈઓમાંથી મળતી સત્તાઓના આધારે, સેવા સમાપ્તિનો

હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, તે એકદમ ન્યાયી, કાનૂની અને યોગ્ય છે.

૬. રિજોઈન્ડરમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી જીત પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશ્યલ લીવ પિટિશન પડતર હોવા અંગેની રજૂઆત આ કોર્ટ દ્વારા રાકેશકુમાર ભૂરસિંગભાઈ કટારા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં તેના ચુકાદામાં અગાઉથી જ ધ્યાનમાં લેવામાં આવી છે અને જ્યાં સુધી સરકારી ઠરાવ તારીખ ૧૬.૦૨.૨૦૦૬ સાથે વાંચતા સરકારી ઠરાવ તારીખ ૨૦.૧૦.૨૦૧૫ અને સરકારી ઠરાવ તારીખ ૨૮.૦૩.૨૦૧૬ માંથી મળતી અરજદારની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાની સત્તાઓ અંગેની રજૂઆતનો સંબંધ છે, એકવાર સેવા સમાપ્તિનો હુકમ કલંકરૂપ હોવાનું જણાય તો તે કિસ્સામાં સેવા સમાપ્તિનો હુકમ રદ થવો જ જોઈએ એવું ઠેરવતા નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટના શ્રેણીબદ્ધ ચુકાદાઓના પ્રકાશમાં તે બિલકુલ નજીવું બની જશે અને તેથી, અરજી મંજૂર કરવી જરૂરી છે.

૭. મેં પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે અને રેકૉર્ડ તપાસ્યો છે. મેં વાદગ્રસ્ત સેવા સમાપ્તિના હુકમને પણ ધ્યાનમાં લીધો છે જેના દ્વારા અરજદારની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત હુકમ તપાસતા, મને જણાયું કે વર્તમાન અરજદાર સામે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ હેઠળ નોંધાયેલ એફઆઈઆરનો સંદર્ભ છે અને સમગ્ર હુકમ વર્તમાન અરજદાર સામે

એફઆઈઆરની નોંધણીના ઉપરોક્ત આધાર પર આધારિત હોવાથી, પ્રથમ દષ્ટિએ, વાદગ્રસ્ત હુકમને કલંકરૂપ હુકમ કહી શકાય.

૮. આ કોર્ટને કલંકરૂપ સેવા સમાપ્તિ સંબંધિત સમાન પ્રકારની હકીકતો ધ્યાનમાં લેવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો અને આ પાસા પર વિચાર કરતી વખતે, આ કોર્ટે આ વિષય પરના શ્રેણીબદ્ધ ચુકાદાઓ અને ખાસ કરીને, રાકેશકુમાર ભૂર્સિંગભાઈ કટારા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સ્વાતિ પ્રિયદર્શિની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટના તાજેતરના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લઈને ફકરા નં. ૧૪ થી ૧૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું :—

"૧૪. વધુમાં, તાજેતરમાં જ, નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટે સ્વાતિ પ્રિયદર્શિની વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ મધ્યપ્રદેશ અને અન્ય, ૨૦૨૪ એસસીસી ઓનલાઈન એસસી ૨૧૩૯ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ મંજૂર કરતી વખતે, ફકરા ૨૯ થી ૩૬ માં નીચે મુજબના અવલોકનો કર્યા છે :—

વિશ્લેષણ, તર્ક અને નિષ્કર્ષ :

૨૯. વિવાદ પર અમારું ગંભીર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યા પછી, અમને જાણાયું છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજના તારીખ ૨૦.૦૬.૨૦૧૭ ના ચુકાદામાં ડિવિઝન બેંચની દખલગીરીને અમારા હાથથી અટકાવવી પડશે.

૩૦. વિહંગાવલોકન આ પ્રમાણે દર્શાવે છે. અપીલકર્તાએ સુધારેલી મેરિટ લિસ્ટમાં ટોચનું સ્થાન મેળવ્યું હતું, જેના કારણે એપીસી તરીકે તેણીની નિમણૂક થઈ હતી. આ પદ પર સેવા આપતી વખતે, તેણીની વિરુદ્ધની ફરિયાદ(ઓ), ટૂંકમાં, એવી હતી કે તેણી પોતાની ફરજો બજાવતી ન હતી, મુખ્યત્વે બે બાબતો પર (૧) પોતાની ફરજો પર હાજર થવામાં નિયમિત ન હતી, અને; (૨) હોસ્ટેલની ઘટનાઓ અંગે યોગ્ય રિપોર્ટિંગ નહોતું કર્યું. આના વિરોધમાં, કારણદર્શક નોટિસોના જવાબો મારફતે અપીલકર્તાનો જવાબ એ છે કે તે, અન્ય બાબતોની સાથે, ક્યારેક મોડા પડવાની વાત ખુદ્દા દિલે સ્વીકારે છે, પરંતુ તેણીના મોડા આવવાની ભરપાઈ કરવા માટે, તે કામ પૂર્ણ કરવા માટે ઓફિસમાં મોડી સાંજ સુધી બેસતી હતી. આ બાબતે સામાવાળાઓને દોષી ઠેરવી શકાય નહીં. અપીલકર્તા માટે એવો દાવો કરવો એ કોઈ વાજબીપણું નથી

કે તે મોડી હતી, પરંતુ તેણે મોડે સુધી/ઓવરટાઈમ કામ કર્યું હતું જેથી કામને નુકસાન ન થાય. જોકે, રેકૉર્ડ પરથી ફલિત થાય છે તેમ, હોસ્ટેલના સંબંધમાં, તેણીને માત્ર ૫/૬ દિવસ માટે જ ચાર્જ આપવામાં આવ્યો હતો. આથી, અમારા મતે, એવું કહી શકાય નહીં કે આટલા ટૂંકા સમયગાળામાં, અપીલકર્તા, તેની સાથે સંકળાયેલી સમસ્યાઓને સંપૂર્ણપણે સમજ્યા વિના, હોસ્ટેલ પર સીધો જ કોઈ અભિપ્રાય/રિપોર્ટ આપી શકી હોત. ભલે તે ગમે તેમ હોય, આ કેસ નીચે મુજબના અમારા તારણો પર ફરે છે.

૩૧. આર. જી. પી. એસ. એમ. ની સામાન્ય સેવા શરતોની કલમ ૪ "રાજીનામું/સેવા સમાપ્તિ" શીર્ષક હેઠળ નીચે મુજબની જોગવાઈ કરે છે :-

"કરાર પર કામ કરતા વ્યક્તિઓને અક્ષમ જણાશે તો એક મહિનાની નોટિસ આપીને કાઢી મૂકવામાં આવી શકે છે. મિશનની ગરિમાને હાનિ પહોંચાડતી અનિચ્છનીય પ્રવૃત્તિઓમાં સંડોવાયેલ વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં, મિશન ડિરેક્ટર તેને/તેણીને તાત્કાલિક અસરથી કાઢી મૂકવાનો અધિકાર અનામત રાખશે."

(ભાર ઉમેરવામાં આવ્યો છે)

૩૨. કલમ ૪ નું અવલોકન સ્પષ્ટ કરે છે કે સામાન્ય રીતે, અક્ષમતા માટે, એક મહિનાની નોટિસ પૂરતી છે. કલમ એ પણ સ્પષ્ટ કરે છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ "અનિચ્છનીય પ્રવૃત્તિઓમાં" સંડોવાયેલી જણાય, તો મિશન ડિરેક્ટર આવી વ્યક્તિની સેવાઓ "તાત્કાલિક અસરથી" સમાપ્ત કરવા સક્ષમ હતા. અમને ડર છે કે સામાવાળાઓએ પોતાને એક કેચ-૨૨ પરિસ્થિતિમાં મૂકી દીધા છે. જો તારીખ ૩૦.૦૩.૨૦૧૩ નો હુકમ કલમ ૪ ના પહેલા ભાગમાં આવે છે, જેમ કે સામાવાળા દ્વારા દાવો કરવામાં આવ્યો છે, એ આધાર પર કે તે સાદી અને બિન-કલંકરૂપ સેવા સમાપ્તિનો કેસ છે, તો અપીલકર્તાને એક મહિનાની નોટિસ આપવી જરૂરી હતી, જે વર્તમાન બાબતમાં સ્વીકૃતપણે કરવામાં આવ્યું ન હતું. દલીલ ખાતર, જો તારીખ ૩૦.૦૩.૨૦૧૩ ના હુકમને કલમ ૪ ના બીજા ભાગ હેઠળ આવતો જોવામાં આવે, તો તે કલંકરૂપ હશે, જેમ કે "મિશનની ગરિમાને હાનિ પહોંચાડતી અનિચ્છનીય પ્રવૃત્તિઓમાં સંડોવાયેલ" શબ્દોના ઉપયોગ દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે.

૩૩. ઉપર નોંધાયેલી બેમાંથી કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં, વાદગ્રસ્ત ચુકાદાને ફરજિયાતપણે રદ કરવો પડશે. તેમ છતાં, ચાલો આપણે ડિવિઝન બેંચના તર્કને તપાસીએ, જેનો અભિપ્રાય હતો કે હુકમ બિન-કલંકરૂપ છે અને સાદી રીતે કરારનું નવીનીકરણ ન કરવાનું પગલું છે. તારીખ ૩૦.૦૩.૨૦૧૩ નો હુકમ, સ્પષ્ટપણે, બે કારણદર્શક નોટિસો દ્વારા શરૂ કરાયેલી પ્રક્રિયાની પરાકાષ્ઠા હતી, જેને ડિવિઝન બેંચ દ્વારા અવગણવામાં આવી છે. તારીખ ૩૦.૦૩.૨૦૧૩ ના હુકમમાં પૃષ્ઠભૂમિની સ્થિતિ અથવા કારણદર્શક નોટિસોનો માત્ર ઉલ્લેખ ન હોવો, તે પોતે જ હુકમના સ્વરૂપને નિર્ધારિત કરી શકતું નથી. આ કોર્ટે શમશેર સિંહ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ પંજાબ, (૧૯૭૪) ૨ એસ.સી.સી. ૮૩૧ અને અનુપ જયસ્વાલ વિરુદ્ધ ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઈન્ડિયા, (૧૯૮૪) ૨ એસ.સી.સી. ૬ માં ઠેરવેલ છે તેમ, હુકમનું સ્વરૂપ તેનું અંતિમ નિર્ધારક નથી અને કોર્ટ કર્મચારીને કાઢી મૂકવા/સેવા સમાપ્ત કરવા પાછળનું સાચું કારણ અને સાચું સ્વરૂપ શોધી શકે છે. વધુમાં, વાદગ્રસ્ત ચુકાદો પણ કલમ ૪ સાથે કામ કરતો નથી. રસપ્રદ રીતે, આ કલમ વિદ્વાન સિંગલ જજના ધ્યાનમાંથી પણ છટકી ગઈ હતી અથવા/અને તેમના ધ્યાન પર લાવવામાં આવી ન હતી.

૩૪. પરશોત્તમ લાલ ઢીંગરા વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા,  
૧૯૫૭ એસસીસી ઓનલાઈન એસસી ૫ માં આ કોર્ટના પાંચ  
વિદ્વાન ન્યાયાધીશોએ જે નિર્ધારિત કર્યું હતું તેનો સંદર્ભ લેવો  
ફાયદાકારક છે:

"૨૮. તેથી, સ્થિતિનો સારાંશ નીચે મુજબ કરી શકાય છે: સેવાની  
કોઈપણ અને દરેક સમાપ્તિ એ બરતરફી, કાઢી મૂકવા અથવા  
રેન્કમાં ઘટાડો નથી. સતીશ ચંદ્ર આનંદ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ  
ઇન્ડિયા [(૧૯૫૩) ૧ એસ.સી.સી. ૪૨૦: (૧૯૫૩)  
એસ.સી.આર. ૬૫૫] માં આ કોર્ટે ઠેરવ્યા મુજબ, કરાર સંબંધિત  
અધિકારના ઉપયોગ દ્વારા લાવવામાં આવેલી સેવા સમાપ્તિ એ  
પોતાનામાં બરતરફી અથવા કાઢી મૂકવા સમાન નથી. તેવી જ રીતે  
શ્યામ લાલ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ [(૧૯૫૫) ૧  
એસ.સી.આર. ૨૬] માં આ કોર્ટે ઠેરવ્યા મુજબ, સેવાની શરતોનું  
નિયમન કરતા ચોક્કસ નિયમની શરતોમાં ફરજિયાત નિવૃત્તિ દ્વારા  
સેવાની સમાપ્તિ એ સજા લાદવા સમાન નથી અને તે અનુચ્છેદ  
૩૧૧(૨) ને આકર્ષિત કરતું નથી. ઉપરોક્ત બેમાંથી કોઈપણ  
કેસમાં સેવા સમાપ્તિ સાથે ફંડામેન્ટલ રૂલ્સના નિયમ પર હેઠળ  
પગાર અથવા ભથ્થાઓની ખોટના શિક્ષાત્મક પરિણામો ન હતા.  
તે સાચું છે કે ગેરવર્તણૂક, બેદરકારી, અક્ષમતા અથવા અન્ય

ગેરલાયકાત એ હેતુ અથવા પ્રેરક પરિબળ હોઈ શકે છે જે રોજગાર કરારની શરતો અથવા ચોક્કસ સેવા નિયમ હેઠળ પગલાં લેવા માટે સરકારને પ્રભાવિત કરે છે, તેમ છતાં, જો કરાર અથવા નિયમો હેઠળ સેવાની સમાપ્તિ કરવાનો અધિકાર અસ્તિત્વમાં હોય તો, સરકારના મન પર કામ કરતો હેતુ, જેમ કે મુખ્ય ન્યાયાધીશ છાગલાએ શ્રીનિવાસ ગણેશ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા [એલઆર ૫૮ બોમ્બે ૬૭૩: એઆઈઆર (૧૯૫૬) બોમ્બે ૪૫૫] માં કહ્યું છે તેમ, સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત છે. ટૂંકમાં, જો સેવાની સમાપ્તિ કરાર અથવા સેવા નિયમોમાંથી વહેતા અધિકાર પર આધારિત હોય તો, પ્રથમ દૃષ્ટિએ, સમાપ્તિ એ સજા નથી અને તેની સાથે કોઈ ખરાબ પરિણામો આવતા નથી અને તેથી અનુચ્છેદ ૩૧૧ આકર્ષિત થતો નથી. પરંતુ જો સરકાર પાસે, કરાર દ્વારા અથવા નિયમો હેઠળ, બરતરફી અથવા કાઢી મૂકવાની અથવા રેન્કમાં ઘટાડો કરવાની સજા લાદવા માટે નિર્ધારિત પ્રક્રિયામાંથી પસાર થયા વિના રોજગાર સમાપ્ત કરવાનો અધિકાર હોય, તો પણ સરકાર કર્મચારીને સજા કરવાનું પસંદ કરી શકે છે અને જો ગેરવર્તણૂક, બેદરકારી, અક્ષમતા અથવા અન્ય ગેરલાયકાતના આધારે સેવાની સમાપ્તિ કરવામાં આવે, તો તે સજા છે અને અનુચ્છેદ ૩૧૧ ની જરૂરિયાતોનું પાલન કરવું આવશ્યક છે. અગાઉ જણાવ્યું છે તેમ, જો કર્મચારીને પદ પર ચાલુ રહેવાનો

અધિકાર હોય, તો, જ્યાં સુધી રોજગાર કરાર અથવા નિયમો અન્યથા જોગવાઈ ન કરે ત્યાં સુધી, ગેરવર્તણૂક, બેદરકારી, અક્ષમતા અથવા અન્ય સારા અને પર્યાપ્ત કારણો સિવાય તેની સેવાઓ સમાપ્ત કરી શકાતી નથી. આવા કર્મચારીની સેવાની આવા આધારો પર સમાપ્તિ સજા હોવી જોઈએ અને તેથી, તે અનુચ્છેદ ૩૧૧ હેઠળ બરતરફી અથવા કાઢી મૂકવા સમાન છે, કારણ કે તે તેના અધિકારની જમીન તરીકે કાર્ય કરે છે અને તેણે પગાર અને ભથ્થાઓના નુકસાનના ખરાબ પરિણામોનો સામનો કરવો પડે છે. તે અધિકારીની ભાવિ કારકિર્દીને અસર કરતું અમીટ કલંક લગાવે છે. રેન્કમાં ઘટાડો તેવી જ રીતે સજાના રૂપમાં હોઈ શકે છે અથવા તે કોઈ નિર્દોષ બાબત હોઈ શકે છે. જો સરકારી કર્મચારીને કોઈ ચોક્કસ રેન્કનો અધિકાર હોય, તો તે રેન્કમાંથી ઘટાડો એ દંડ તરીકે કાર્ય કરશે, કારણ કે તે પછી તે રેન્કના પગાર અને વિશેષાધિકારો ગુમાવશે. જોકે, જો તેને ચોક્કસ રેન્કનો કોઈ અધિકાર ન હોય, તો તેનું કાર્યકારી ઉચ્ચ રેન્કમાંથી તેના મૂળ નીચલા રેન્કમાં ઘટાડો થવો એ સામાન્ય રીતે સજા નહીં હોય. પરંતુ માત્ર એ હકીકત કે કર્મચારીનો પદ અથવા રેન્ક પર કોઈ હક નથી અને સરકાર પાસે, કરાર દ્વારા, વ્યક્ત અથવા ગર્ભિત, અથવા નિયમો હેઠળ, તેને નીચલા પદ પર ઉતારવાનો અધિકાર છે તેનો અર્થ એ નથી કે કર્મચારીને નીચલા પદ અથવા રેન્કમાં

ઉતારવાનો હુકમ કોઈપણ સંજોગોમાં સજા ન હોઈ શકે. આવા કિસ્સાઓમાં રેન્કમાં ઘટાડો એ સજાના રૂપમાં છે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટેની સાચી કસોટી એ છે કે ઘટાડવાનો હુકમ કર્મચારીને કોઈ શિક્ષાત્મક પરિણામો પણ આપે છે કે કેમ. આથી જો હુકમ તેના પગાર અથવા ભથ્થાઓ જમ કરવાની અથવા તેના મૂળ રેન્કમાં તેની સિનિયોરિટી ગુમાવવાની અથવા બઢતીની તેની ભાવિ તકો રોકવાની અથવા મુલતવી રાખવાની જોગવાઈ કરે છે, તો તે સંજોગો એ દર્શાવી શકે છે કે જોકે સરકારના રૂપમાં રોજગાર કરારની શરતો અથવા નિયમો હેઠળ સેવાની સમાપ્તિ કરવાના અથવા કર્મચારીને નીચલા રેન્કમાં ઉતારવાના તેના અધિકારનો ઉપયોગ કરવાનો આશય હતો, પરંતુ સાચા અર્થમાં સરકારે દંડ તરીકે રોજગાર સમાપ્ત કર્યો છે. "સમાપ્ત" અથવા "છૂટા" શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ નિર્ણાયક નથી. આવા નિર્દોષ શબ્દપ્રયોગોના ઉપયોગ છતાં, કોર્ટે ઉપર જણાવેલી બે કસોટીઓ લાગુ કરવી પડશે, એટલે કે, (૧) શું કર્મચારીને પદ અથવા રેન્ક પર અધિકાર હતો, અથવા (૨) શું તેને ઉપર જણાવેલ પ્રકારના ખરાબ પરિણામોનો સામનો કરવો પડ્યો છે? જો કેસ બેમાંથી કોઈપણ કસોટીને સંતોષે છે તો એવું માનવું જોઈએ કે કર્મચારીને સજા કરવામાં આવી છે અને તેની સેવાની સમાપ્તિ સેવામાંથી બરતરફી અથવા કાઢી મૂકવા તરીકે ગણવી જોઈએ અથવા તેના

મૂળ રેન્કમાં પરત ફરવાને રેન્કમાં ઘટાડા તરીકે ગણવી જોઈએ અને જો નિયમો અને અનુચ્છેદ ૩૧૧ ની જરૂરિયાતો, જે સરકારી કર્મચારીને રક્ષણ આપે છે તેનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી, તો સેવાની સમાપ્તિ અથવા રેન્કમાં ઘટાડાને ખોટું અને કર્મચારીના બંધારણીય અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરતું ગણવું જોઈએ."

(ભાર ઉમેરવામાં આવ્યો છે)

૩૫. વધુ ચુકાદાઓ ટાંકીને અમે માત્ર લખાણ જ વધારીશું. ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં રાખીને, તે સ્પષ્ટ છે કે સામાવાળાઓએ કલમ ૪ ના પહેલા ભાગ અથવા તેના બીજા ભાગનું પાલન કર્યું નથી. તારીખ ૩૦.૦૩.૨૦૧૩ નો હુકમ અપીલકર્તા માટે ખરાબ પરિણામો લાવે છે અને તેણીની આગળની રોજગારી માટે અવરોધો ઉભા કરશે.

૩૬. અત્રે ઉપર કરવામાં આવેલી ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, વાદગ્રસ્ત ચુકાદો રદ અને બાતલ કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન સિંગલ જજનો તારીખ ૨૦.૦૬.૨૦૧૭ નો ચુકાદો પુનર્જીવિત કરવામાં આવે છે, જોકે એ હદ સુધીના ફેરફાર સાથે કે અપીલકર્તા અન્ય સમાન સ્થિતિ ધરાવતા કર્મચારીઓ સમાન સેવામાં કાલ્પનિક રીતે

ચાલુ રહેવા સહિતના તમામ પરિણામી લાભો માટે હકદાર રહેશે, પરંતુ પાછલા પગારની રકમ ૫૦% સુધી મર્યાદિત રહેશે. વધુમાં, લાંબો સમય પસાર થવાને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલી અપીલકર્તા સામે નવેસરથી કાર્યવાહી કરવાની સામાવાળાઓને આપવામાં આવેલી સ્વતંત્રતાનો અમે ઈનકાર કરીએ છીએ. જોકે, જો પરિસ્થિતિ ઊભી થાય તો, ભવિષ્યમાં પ્રશ્નગત પદ પર તેણીની સત્તાવાર ફરજોના અનુસંધાને કાયદા મુજબ અપીલકર્તા સામે પગલાં લેવાથી આ સામાવાળાઓને અટકાવશે નહીં. આ ચુકાદો મળ્યાની તારીખથી ત્રણ મહિનાની અંદર આ કવાયત પૂર્ણ કરવામાં આવે.

૧૫. ઉપરોક્ત બે ચુકાદાઓમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનોને ધ્યાનમાં લેતાં, સેવા સમાપ્તિનો હુકમ કલંકરૂપ હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું, દરેક અરજીમાં સંબંધિત કર્મચારી સામે મુકવામાં આવેલા આક્ષેપોના સંદર્ભમાં, કોઈ સંપૂર્ણ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી અને છતાં એવા કારણો આપીને જે અરજદારો પર કલંક લગાવશે, અરજદારોની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. વર્તમાન કેસમાં પણ, દરેક અરજદારો સામે મનરેગા યોજનામાં કેટલીક ગેરરીતિઓનો આક્ષેપ છે અને ખાતાકીય તપાસ કર્યા વિના, ઉપરોક્ત આધાર પર, અરજદારોની સેવાઓ સમાપ્ત

કરવામાં આવી હતી. તેથી, એવું ઠેરવવામાં મને કોઈ સંકોચ નથી કે દરેક અરજદારોની સેવાઓનું સમાપ્તિ સ્વભાવે કલંકરૂપ છે અને તે કોઈપણ સંપૂર્ણ તપાસ કર્યા વિના પસાર કરવામાં આવેલ છે અને તેથી, અરજદારોની સેવાઓ સમાપ્ત કરતા વાદગ્રસ્ત હુકમો રદ અને બાતલ કરવામાં આવે છે અને અરજીઓ મંજૂર કરવામાં આવે છે. રૂલ ઉપરોક્ત હદ સુધી સંપૂર્ણ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

૧૬. સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે તેઓ અરજદારોને તેમના મૂળ પદો પર પુનઃસ્થાપિત કરે જે તેઓ તેમની નિમણૂકની મુદત સુધી તેમની સેવા સમાપ્તિ પહેલાં ધરાવતા હતા, જાણે કે સેવા સમાપ્તિનો હુકમ ક્યારેય પસાર કરવામાં આવ્યો ન હતો. ઉપર નિર્દેશ આપ્યા મુજબ અરજદારોનું પુનઃસ્થાપન તેમના કરાર આધારિત રોજગારના બાકીના સમયગાળા માટે રહેશે જે તેમના નિમણૂકના હુકમ મુજબ તેમના રોજગાર માટે નિશ્ચિત કરવામાં આવેલા કુલ મૂળ સમયગાળા સુધીનું રહેશે. વધુમાં, સામાવાળાઓ માટે તે ખુલ્લું રહેશે, જો તેઓ યોગ્ય માને તો, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરીને દરેક અરજદારો સામે સંપૂર્ણ તપાસ શરૂ કરી શકે છે અને દરેક અરજીઓમાં સેવા સમાપ્તિના હુકમો રદ થવાના પરિણામે, જો તેઓ વચગાળાના સમયગાળા

માટે કોઈપણ નાણાકીય લાભ માટે હકદાર હોય, તો અરજદારોની સેવાની શરતોને કારણે મળી શકતા કોઈપણ લાભને ધ્યાનમાં લેવા માટે તેને કાલ્પનિક રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે.

૧૭. જ્યાં સુધી પાછલા પગારનો સંબંધ છે, સંબંધિત સામાવાળાઓ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એજીપી સુશ્રી નિરાલી સારડા તેમજ વિદ્વાન વકીલ શ્રી નિસર્ગ જૈન દ્વારા એવું જણાવીને સદર દાદનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદારોએ તેમની સેવા સમાપ્તિ પછી ભૂતકાળમાં ખરેખર કામ કર્યું નથી. તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે ભાવેશકુમાર રમેશકુમાર કનારા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૬૫૯/૨૦૨૩ માં ૧૭.૧૦.૨૦૨૩ ના રોજ અપાયેલ આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં અપીલકર્તાને વચગાળાના સમયગાળા માટે નાણાકીય લાભ નકારતી વખતે, ડિવિઝન બેંચે ફક્ત પ.૧ થી પ.૪ માં નીચે મુજબનું અવલોકન કર્યું છે :-

"પ.૧ કામિનીબેન ઠાકોરભાઈ પટેલ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતમાં આ કોર્ટનો ચુકાદો, જે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૭૬૧/૨૦૨૧ હતી, તારીખ ૨૪.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો

હતો, તે સમાન અને લગભગ સરખી હકીકતોમાં ઉદ્ભવ્યો હતો.

પ.૧.૧ પાછલો પગાર મંજૂર ન કરતી વખતે, કોર્ટે ફરિયાદી માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું,

"જ્યાં સુધી અપીલકર્તાઓને પાછલો પગાર મંજૂર કરવાના પાસાનો સંબંધ છે, અપીલકર્તાઓ વતી, એવી રજૂઆત કરીને પાછલા પગારની દાદ માટે દબાણ કરવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે સેવા સમાપ્તિ ગેરકાયદેસર હોવાનું ઠેરવીને પુનઃસ્થાપનનો નિર્દેશ આપવામાં આવે ત્યારે પાછલો પગાર આપોઆપ મળવો જોઈએ, આ કેસમાં પાછલા પગારના મુદ્દા પર વિચાર કરવા માટે અમુક વિશિષ્ટ પાસાઓ વિવાદના ચહેરા પર સ્પષ્ટ છે. આ હુકમ દ્વારા અપીલકર્તાઓને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો ત્યારથી લાંબો સમય વીતી ગયો છે એટલું જ નહીં, પરંતુ કામ નહિ તો પગાર નહિ નો સિદ્ધાંત લાગુ પડશે. આ બાબતે જે નિર્ણાયક બને છે તે હકીકત એ છે કે અપીલકર્તાઓને શરૂઆતમાં પાંચ વર્ષ માટે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને આવા પાંચ વર્ષ દરમિયાન વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરીને તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત નિર્દેશ મુજબ બાકીના સમયગાળા માટે તેમને

પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે જે વધુમાં પ્રદાન કરે છે કે તેમની નિમણૂકના સ્વરૂપના સંબંધમાં અન્ય તમામ શરતો કાર્યરત રહેશે. આવા સંજોગોમાં પાછલો પગાર મંજૂર કરવાનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી. અપીલકર્તાઓ કોઈપણ પાછલા પગાર માટે હકદાર રહેશે નહીં."

પ.૨ અહીંના અરજદાર નિશ્ચિત મુદતના કર્મચારી હતા, તેમને રોજગારની મુદતમાં જો કોઈ વિસ્તરણ હોય તો, સત્તાવાળાઓ દ્વારા પસાર કરવામાં આવી શકે તેવા વધુ હુકમોને આધીન પાંચ વર્ષની બાકીની મુદત માટે પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે. જ્યારે અરજદારનો પ્રારંભિક કાર્યકાળ નિશ્ચિત હતો, ત્યારે તે જ પાસું પાછલો પગાર મંજૂર કરવાની મંજૂરી આપશે નહીં.

પ.૩ નિશ્ચિત મુદતના કર્મચારીને પુનઃસ્થાપિત કરતી વખતે નાણાકીય લાભો અને પાછલો પગાર મંજૂર કરવો અસંગત રહેશે, કારણ કે આવો લાભ આપવાથી તે પાંચ વર્ષની કુલ મુદતથી વધુ પગાર આપવા સમાન થશે જેના માટે નિમણૂક કરવામાં આવી છે."

૧૮. આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત અવલોકનોને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું ઠેરવવામાં આવે છે કે કોઈ પણ અરજદાર પાછલા પગાર માટે હકદાર નથી કારણ કે અરજદારોને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે અને રાજ્યને પણ તે સુનિશ્ચિત કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે કે અરજદારોને તેમની કરાર આધારિત નિમણૂકના બાકીના સમયગાળા માટે તેમની ફરજો બજાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવે."

૯. ઉપરોક્ત ધ્યાનમાં લેતાં, કારણ કે વર્તમાન સેવા સમાપ્તિનો હુકમ પણ આ કોર્ટ દ્વારા કલંકરૂપ હુકમ હોવાનું જણાય છે, વર્તમાન અરજીની હકીકતો પણ રાકેશકુમાર ભૂરસિંગભાઈ કટારા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદા દ્વારા સંપૂર્ણ રીતે આવરી લેવામાં આવે છે અને તદનુસાર, તારીખ ૫.૦૨.૨૦૨૨ નો વાદગ્રસ્ત સેવા સમાપ્તિનો હુકમ રદ અને બાતલ કરવો જરૂરી છે અને તે તદનુસાર, રદ અને બાતલ કરવામાં આવે છે. પરિણામે, અરજદારને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. જોકે, પુનઃસ્થાપન માત્ર તેમના મૂળ પદ પર તેમની નિમણૂકના બાકીના સમયગાળા માટે જ રહેશે જે અરજદાર તેમની સેવા સમાપ્તિ પહેલાં ધરાવતા હતા, જાણે કે સેવા સમાપ્તિનો હુકમ ક્યારેય પસાર કરવામાં આવ્યો ન હતો. તેમના કરાર આધારિત રોજગારનો

બાકીનો સમયગાળો તેમના નિમણૂકના મૂળ હુકમ મુજબ તેમના રોજગાર માટે નિશ્ચિત કરવામાં આવેલા કુલ મૂળ સમયગાળા સુધીનો રહેશે.

૧૦. વધુમાં જો સામાવાળાઓ યોગ્ય માને તો, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરીને અરજદાર સામે સંપૂર્ણ તપાસ શરૂ કરવા માટે તે તેમના માટે ખુલ્લું રહેશે અને વર્તમાન અરજદારના સંબંધમાં સેવા સમાપ્તિનો હુકમ રદ થવાના પરિણામે, જો તેઓ કોઈપણ નાણાકીય લાભ માટે હકદાર હોય, તો તેને રાજ્ય સરકાર દ્વારા કાલ્પનિક રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે. જોકે, અરજદારને પાછલા પગાર માટે કોઈ હકદારી રહેશે નહીં.

૧૧. ઉપરોક્ત અવલોકન અને નિર્દેશ સાથે, અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. રૂલ ઉપરોક્ત હદ સુધી સંપૂર્ણ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

૧૨. અરજદારને બાકીના સમયગાળામાં પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવશે અને ત્યારબાદ, અરજદારને નિયમિત પગાર ધોરણમાં મૂકીને કરારનો સમયગાળો પૂર્ણ થવા પર ચાલુ રાખવા કે તેમની સેવાઓ લંબાવવી નહીં તે સત્તામંડળના વિવેક પર છોડી દેવામાં આવે છે કારણ કે તે નિમણૂક હુકમ મુજબ અરજદાર

દ્વારા આપવામાં આવેલી સંતોષકારક સેવા પર આધારિત છે. ડાયરેક્ટ સર્વિસની પરવાનગી છે.

(નિર્ઝર એસ. દેસાઈ, ન્યાયમૂર્તિ)

સાવરિયા

*This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

***DISCLAIMER:*** *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*